

УДК 346.5:334.025

СЕРТИФІКАЦІЯ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ: ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Кузнецова Юлія Вікторівна, кандидат юридичних наук, Регіональний сервісний центр МВС в Донецькій області

Гусєв Дмитро Андрійович, магістрант, спеціальність «Якість, стандартизація та сертифікація», Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет»

Yuliya Kuznetsova, Candidate of Law, Regional service center of the Ministry of Internal Affairs of Donetsk region

Dmytro Husiev, Master's degree student, major "Quality, Standardization and Certification, State higher educational establishment "Pryazovskyi State Technical University"

Y. Kuznetsova, D. Husiev, Wheeled vehicle certification: possibilities of legal regulation

Legislative system which regulate wheeled vehicle certification of Ukraine is investigated in the article. Norms from fundamental law of Ukraine, norms Law of Ukraine such as Road Traffic, about Transport, about Motor transport, secondary legislation. are analysed. Adjudicate that in the lawgiving level rulemaking of certification wheeled vehicle in Ukraine answer requirements international standards namely Agreement concerning the Adoption of Harmonized Technical United Nations Regulations for Wheeled Vehicles, Equipment and Parts Which can be Fitted and/or be Used on Wheeled Vehicles and the Conditions for Reciprocal Recognition of Approvals Granted on the Basis of these United Nations Regulations. Agreement created in 1958 (as amended 1995). Ukraine join to agreement in 2000. Adequately highly-developed legal and regulatory framework in subordinate legislation. Question of creation the registry of wheeled vehicle certificate is up-to-date. However after all subordinate legislation presence the registry of wheeled vehicle certificate is missing. Author propose updating legislative instruments in an attempt to exclude the possibility forgery certificate of wheeled vehicle.

Кузнецова Ю.В., Гусєв Д.А. Сертифікація колісних транспортних засобів: перспективи правового регулювання

У статті досліджується система законодавства, що регламентує сертифікацію колісних транспортних засобів в Україні. Проаналізовано норми Конституції України, Законів України "Про дорожній рух", "Про транспорт", "Про автомобільний транспорт", підзаконні нормативно-правові акти. Встановлено, що на законодавчому рівні регламентація сертифікації колісних транспортних засобів в Україні відповідає міжнародним стандартам, а саме Угоді про прийняття єдиних технічних приписів для колісних транспортних засобів, предметів обладнання та частин, які можуть бути встановлені та/або використані на колісних транспортних засобах, і про умови взаємного визнання офіційних затверджень, виданих на основі цих приписів, 1958 року з поправками 1995 року, до якої Україна приєдналася у 2000 році. Також досить розвинуте нормативне правове регулювання на підзаконному рівні. Розкривається питання створення реєстру сертифікатів колісних транспортних засобів. Однак, незважаючи на наявну підзаконну нормативну базу, реєстр сертифікатів колісних транспортних засобів відсутній. Запропоновано оновлення нормативної бази з метою унеможливлення підроблення сертифікатів колісних транспортних засобів та забезпечення прав громадян на безпечність та якість колісних транспортних засобів як товару.

Кузнецова Ю.В., Гусєв Д.А. Сертификация колесных транспортных средств: перспективы правового регулирования

В статье исследуется система законодательства, которое регламентирует сертификацию колесных транспортных средств в Украине. Проанализированы нормы Конституции Украины, Законов Украины "О дорожном движении", "О транспорте", "Об автомобильном транспорте", подзаконных нормативно-правовых актов. Установлено, что на законодательном уровне регламентация сертификации колесных транспортных средств в Украине отвечает международным стандартам, а именно Соглашению о принятии единых технических предписаний для колесных транспортных средств, предметов оборудования и частей, которые могут быть установлены и/или использованы на колесных транспортных средствах, и об условиях взаимного признания официальных утверждений, изданных на основе этих предписаний, 1958 года с поправками 1995 года, к которой Украина присоединилась в 2000 году. Также достаточно развито нормативно-правовое регулирование на подзаконном уровне. Раскрывается вопрос создания реестра сертификатов колесных транспортных средств. Однако, несмотря на наличие

подзаконной нормативной базы, реестр сертификатов колесных транспортных средств отсутствует. Предложено обновление нормативной базы с целью невозможности подделки сертификатов колесных транспортных средств.

Постановка проблеми. Сертифікація як спосіб державного регулювання суспільних відносин відіграє важливу роль. Її значення підкреслюється тим, що це - не тільки спосіб підтвердження відповідності вимогам, засвідчення безпечності колісних транспортних засобів як товару, але й гарантування кожному конституційного права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Усе це зумовлює важливість нормативно-правової регламентації сертифікації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Слід зауважити, що питання сертифікації колісних транспортних засобів у науці розглядається здебільшого у технічному аспекті. З цих позицій проблематику сертифікації розглядали С. Гутаревич, Є. Зелінський, О. Матвієнко. Що стосується дослідження сертифікації у правовому аспекті - праці науковців відсутні.

Мета статті – дослідження правового регулювання сертифікації в Україні та визначення його перспектив з урахуванням сучасних тенденцій.

Виклад основного матеріалу. Конституцією України декларується право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення (ст. 50) [1].

Це положення отримує свій розвиток у цілій низці законів та підзаконних нормативно-правових актів. Зокрема щодо транспортних засобів питання безпечності врегульовано Законами України "Про дорожній рух", "Про транспорт", "Про автомобільний транспорт" тощо.

Законом України "Про дорожній рух" регламентовано суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначаються права, обов'язки і відповідальність суб'єктів - учасників дорожнього руху, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, об'єднань, підприємств, установ і організацій незалежно форм власності та господарювання. Статтею 30 Закону України "Про дорожній рух" передбачено, що конструкція транспортних засобів повинна відповідати вимогам сучасних правил, нормативів і стандартів, встановленим рівням викидів забруднюючих речовин в атмосферу, а нормативно-технічна документація має бути узгоджена з відповідними уповноваженими державними органами. Перед початком серійного виробництва транспортних засобів або їх складових частин проводяться спеціальні випробування і за їх позитивними наслідками видається сертифікат встановленої форми [2]. Також цим законом встановлено, що транспортні засоби, їх складові частини і комплектуючі вироби, що ввозяться на територію України, підлягають перевірці на відповідність діючим стандартам або повинні мати сертифікат, виданий уповноваженим на це Секретаріатом СЕК ГЮН Адміністративним органом по сертифікації дорожніх транспортних засобів.

Закон України "Про транспорт", який визначає правові, економічні, організаційні та соціальні основи діяльності транспорту, встановлює у статті 10 вимоги до транспортних засобів. Так, транспортні засоби повинні відповідати вимогам безпеки, охорони праці та екології, державним стандартам, мати відповідний сертифікат [3].

Закон України "Про автомобільний транспорт" визначає засади організації та діяльності автомобільного транспорту. Відповідно до приписів цього закону конструкція та технічний стан транспортних засобів, а також їх частини мають відповідати вимогам, порядок визначення яких установлює Кабінет Міністрів України, та забезпечувати безпеку людей, які користуються транспортними засобами чи беруть участь у дорожньому русі; відповідність нормам стосовно викидів забруднювальних речовин, парникових газів, електромагнітних завад, рівню шуму та інших чинників негативного впливу на людину та

довкілля; збереження властивостей безпеки від моменту виготовлення транспортного засобу до його утилізації тощо. Транспортні засоби та частини до них повинні відповідати вимогам нормативної і конструкторської документації та мати маркування для їх ідентифікації [4].

Єдина на території України процедура державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, оформлення та видачі реєстраційних документів і номерних знаків встановлена Порядком державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів (далі – Порядок), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 року № 1388. Цей Порядок є обов'язковим для всіх юридичних та фізичних осіб, які є власниками транспортних засобів, виробляють чи експлуатують їх.

Пунктом 10 цього Порядку встановлено, що державна реєстрація транспортних засобів, що перебували в експлуатації та ввезені на митну територію України, проводиться за умови відповідності конструкції і технічного стану даної марки (моделі) транспортних засобів та їх складових частин, що мають ідентифікаційні номери, обов'язковим вимогам правил, нормативів і стандартів України, що підтверджується сертифікатом відповідності або свідоцтвом про визнання іноземного сертифіката, копію яких власники подають до сервісного центру МВС [5].

Таким чином під час проведення державної реєстрації транспортного засобу на виконання законодавчих приписів необхідно надавати сертифікат відповідності щодо індивідуального затвердження транспортного засобу.

Водночас слід зазначити, що таке суспільне явище як "євробляхи" зумовило відповідну реакцію українських нормотворців, а саме:

- внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів (Закон України від 08.11.2018 № 2611-VIII);

- внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо ввезення транспортних засобів на митну територію України (Закон України від 08.11.2018 № 2612-VIII);

- затвердження Тимчасового порядку виконання митних формальностей під час здійснення митного оформлення транспортних засобів для їх вільного обігу на митній території України та внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388 і від 4 червня 2007 р. № 795 (постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1077);

- внесення змін до Порядку шляхом закріплення певних обмежень для транспортних засобів, тимчасово ввезених на митну територію України для особистого користування, як то неможливість розкомплектування на запасні частини, передачі у володіння, користування або розпорядження іншим особам тощо.

У той же час науковцями зазначається, що технічний стан імпортованих вживаних автомобілів через експлуатаційну зношеність часом не відповідає показникам заводів-виробників і відповідним нормативним документам (національним стандартам) щодо гарантування безпеки експлуатації. Ця обставина потребує ефективного функціонування національної системи сертифікації з метою недопущення до експлуатації автомобілів із дефектами агрегатів і систем, що впливають на безпеку руху й екологічну безпеку, від чого, в принципі, залежить безпека життя громадян країни [6; с. 119].

Слід зазначити, що національна система сертифікації колісних транспортних засобів в Україні ґрунтується на положеннях Угоди про прийняття єдиних технічних приписів для колісних транспортних засобів, предметів обладнання та частин, які можуть бути встановлені та/або використані на колісних транспортних засобах, і про умови

взаємного визнання офіційних затверджень, виданих на основі цих приписів, 1958 року з поправками 1995 року (далі - Угода), приєднання України до Угоди - на підставі Закону України від 10 лютого 2000 року N 1448-III.

З метою виконання Угоди, адаптації законодавства України у сфері забезпечення безпеки експлуатації транспортних засобів до законодавства Європейського Союзу Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 9 червня 2011 р. № 738 "Деякі питання сертифікації транспортних засобів, їх частин та обладнання" (далі - Постанова № 738). Відповідно до її положень пропуск колісного транспортного засобу, який підлягає державній реєстрації в територіальному органі з надання сервісних послуг МВС на митну територію України з метою вільного обігу, а також перша державна реєстрація транспортного засобу здійснюється за наявності сертифіката відповідності, виданого згідно з порядком затвердження конструкції транспортних засобів, їх частин та обладнання [7].

Наказом Міністерства інфраструктури України від 01.03.2013 року № 126 утворено Комісію Міністерства інфраструктури України з питань забезпечення виконання Угоди про прийняття єдиних технічних приписів для колісних транспортних засобів, предметів обладнання та частин, які можуть бути встановлені та/або використані на колісних транспортних засобах, і про умови взаємного визнання офіційних затверджень, виданих на основі цих приписів, 1958 року з поправками 1995 року (далі - Комісія), яка є консультативно-дорадчим органом та діє на постійній основі для розгляду питань щодо виконання Угоди.

Одним із повноважень Комісії є підготовка пропозицій щодо розгляду заяв стосовно можливості визначення уповноваженого органу затвердження типу КТЗ, їх частин та обладнання; призначення технічних служб; призначення органу із сертифікації для індивідуального затвердження КТЗ, нових та таких, що були в користуванні, партій частин та обладнання.

Кабінетом Міністром України затверджено Порядок видачі або відмови у видачі рішення про призначення, його переоформлення та видачі його дублікату, розширення та обмеження сфери призначення, тимчасового припинення і поновлення дії рішення про призначення та анулювання такого рішення (постанова КМУ від 27 січня 2016 р. № 96). Цей Порядок визначає процедуру видачі або відмови у видачі, переоформлення, видачі дублікату, розширення та обмеження сфери призначення, тимчасового припинення і поновлення дії та анулювання рішення про призначення органу з оцінки відповідності на проведення оцінки відповідності вимогам відповідного технічного регламенту та рішення про призначення визнаної незалежної організації на проведення оцінки відповідності технології виконання нерознімних з'єднань, персоналу, який виконує нерознімні з'єднання, та/або персоналу, який здійснює неруйнівний контроль, згідно з технічним регламентом щодо обладнання, яке працює під тиском [8].

Що стосується обліку виданих сертифікатів відповідності, слід звернути увагу на приписи підпункту 5 пункту 1 Постанови № 738, відповідно до яких Міністерство інфраструктури України забезпечує доступ до Державного реєстру сертифікатів відповідності транспортних засобів або обладнання, виданих уповноваженими органами або органами із сертифікації, Міністерству інфраструктури, Державній інспекції з безпеки на наземному транспорті, Міністерству внутрішніх справ та Державній митній службі.

Водночас слід зазначити, що наказом Міністерства інфраструктури України від 17.08.2012 року № 521 затверджено Порядок ведення реєстру сертифікатів типу транспортних засобів та обладнання і виданих виробниками сертифікатів відповідності транспортних засобів або обладнання (далі - Порядок № 521). Відповідно до цього Порядку Реєстр - це електронна база даних, що містить інформацію про сертифікати типу колісного транспортного засобу та обладнання та сертифікати відповідності транспортних засобів або обладнання. Адміністратором Реєстру визначена Державна інспекція України з безпеки на наземному транспорті, користувачами - Міністерство економічного розвитку

і торгівлі, Міністерство внутрішніх справ, Державна митна служба, які отримують доступ до бази даних Реєстру шляхом перегляду інформації в реальному часі або отримання зареєстрованих у Реєстрі даних. З метою виконання своїх владних повноважень інші органи державної влади мають право одержувати інформацію з Реєстру на безоплатній основі [9].

Але, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 року № 442 Державну інспекцію України з безпеки на наземному транспорті реорганізовано у Державну службу України з безпеки на транспорті, однак до повноважень останньої відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 року № 103, ведення реєстру сертифікатів типу транспортних засобів та обладнання і виданих виробниками сертифікатів відповідності транспортних засобів або обладнання не віднесено. І до Порядку № 521 зміни у зв'язку з реорганізацією Державної інспекції України з безпеки на наземному транспорті не вносилися.

Враховуючи сучасні тенденції суспільства, зокрема прагнення до діджиталізації, тобто перехід інформаційного поля на цифрові технології, переведення інформації з аналогового у цифровий формат для її легшого подальшого використання, постає питання про необхідність розробки нового правового акту, який повинен забезпечувати:

1) створення єдиного реєстру сертифікатів відповідності колісних транспортних засобів;

2) акумулювання інформації про видані сертифікати типу транспортних засобів та обладнання, а також видані виробниками сертифікатів відповідності транспортних засобів або обладнання;

3) доступ виробників, а також органів сертифікації до реєстру для внесення інформації про видані сертифікати;

4) адміністрування реєстру виключно державним органом з метою контролю доступу до реєстру суб'єктів, уповноважених вносити інформацію для запобігання неправомірного внесення інформації;

5) доступ до реєстру уповноважених державних органів для перевірки дійсності сертифікатів, а також для громадян для отримання і перевірки інформації щодо сертифікатів, виданих на належні їм транспортні засоби;

6) можливість генерування сертифікату органом сертифікації в електронному вигляді.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що процес сертифікації в Україні врегульований на законодавчому рівні з урахуванням міжнародних стандартів. Однак правове регулювання на підзаконному рівні не відповідає реаліям сьогодення і потребує удосконалення з урахуванням сучасних тенденцій.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. – Ст. 141.
2. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 31. – Ст. 338.
3. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст. 446.
4. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05 квітня 1994 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 22. – Ст. 105.
5. Порядок державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 року № 1388 (зі змінами) // Офіційний вісник України. – 1998. – № 36. – Ст. 1327.

6. *Немий С. В.* Проблеми якості імпортованих вживаних автомобілів в аспекті безпеки експлуатації [Електронний ресурс] / С. В. Немий, Я. С. Ярошинський // *Науковий вісник НЛТУ України*. - 2018. - Т. 28, № 5. - С. 119-123. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlty_2018_28\(5\)_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlty_2018_28(5)_27).
7. *Деякі питання сертифікації транспортних засобів, їх частин та обладнання*: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року № 738 (зі змінами) // *Офіційний вісник України*. – 2011. - № 55. – Ст. 2180.
8. *Порядок видачі або відмови у видачі рішення про призначення, його переоформлення та видачі його дубліката, розширення та обмеження сфери призначення, тимчасового припинення і поновлення дії рішення про призначення та анулювання такого рішення*: затверджено постановою Кабінетом Міністрів України від 27 січня 2016 р. № 96 // *Офіційний вісник України*. – 2016. - № 16. – Ст. 631.
9. *Порядок ведення реєстру сертифікатів типу транспортних засобів та обладнання і виданих виробниками сертифікатів відповідності транспортних засобів або обладнання*: затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 17.08.2012 року № 521 // *Офіційний вісник України*. – 2012. - № 76. – Ст. 3091.

References:

1. *Constitution of Ukraine accepted on 28 June 1996(as amended) Supreme Council of Ukraine*. – 1996. - №30.
2. *The Law of Ukraine: On Traffic dated 30 June 1993 (as amended), Supreme Council of Ukraine, №. 31.*
3. *The Law of Ukraine: On Transport dated 10 November 1994 (as amended), Supreme Council of Ukraine, №. 51*
4. *The Law of Ukraine: On Motor Vehicle Transport dated 05 April 1994 (as amended), Supreme Council of Ukraine, №. 22.*
5. *Procedure for state registration (reregistration), deregistration of a motor vehicle, motor-bus, rovers, constructed motor vehicle chassis, motor-cycle full range, auto model, trailer, semitrailer, motorized wheelchair, some equivalent to them transport facilities and mopeds: approved resolution Cabinet of Ministers of Ukraine dated 07 September 1998 (as amended), Official Journal of Ukraine, № 36*
6. *Niemyi S. V., Yaroshynskiy Ya. S. (2018). The problems of quality of imported used cars in terms of safety of operation. Scientific Bulletin of UNFU, 28(5), 119–123. <https://doi.org/10.15421/40280525>.*
7. *Some issues of certification transport facilities, their parts and technical equipment: approved resolution Cabinet of Ministers of Ukraine dated 09 June 2011 (as amended), Official Journal of Ukraine, № 55*
8. *Procedure handing out or rejection verdict of appointment, their reissuance and handing out duplicate, extension and limitation target domain, provisional stay or renewal activity verdict of appointment and canceling that verdict: approved resolution Cabinet of Ministers of Ukraine dated 27 January 2016, Official Journal of Ukraine, № 16*
9. *Procedure directing registry of type vehicle and equipage and also maker generated accordance certificate transport facilities and equipage: approved resolution Ministry of Infrastructure of Ukraine dated 17 August 2012, Official Journal of Ukraine, № 76.*

Ключові слова: *сертифікація, правове регулювання, колісні транспортні засоби, діджиталізація.*

Ключевые слова: *сертификация, правовое регулирование, колесные транспортные средства, диджитализация.*

Keywords: *certification, legal regulation, wheeled vehicle, digitalization.*

Рецензент: *Хаджинова О. В., Декан економічного факультету, д.е.н., професор кафедри «Фінанси і банківська справа», ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м.Маріуполь*